

ประโยค ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑

๑. เสียงกิติ ตัวหนังสือกิติ ชื่อว่าอะไร แปลว่าอย่างไร ฯ
๒. พยัญชนะสนธิได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร อะไรบ้าง ฯ เอตทโวจ, สหุธิช, อิธปฺปโมทติ ตัดต่อ
อย่างไร ฯ
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู
ก. นามศัพท์นั้นแบ่งเป็นเท่าไร คืออะไรบ้าง ฯ
ข. อิตถิลิงค์มีการันต์เท่าไร อะไรบ้าง ฯ
ค. มโนคณะมีวิธีแจกแปลกอยู่ ๕ วิภัติตินั้น คือเป็นอย่างไร ยกตัวอย่างมาดูด้วย ฯ
ฌ. อพยยศัพท์ ได้แก่อะไรบ้าง ฯ
ง. ปัจจัยในอพยยศัพท์นั้นลงที่ไหน เป็นเครื่องหมายอะไร ฯ
๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู
ก. วิภัติหหมวดภวิสสันติ บอกกาลอะไร แปลว่าอย่างไร ฯ
ข. พุชฌติ ประกอบด้วยเครื่องปรุงอะไรบ้าง ฯ
ค. ธาตุเหล่าใดเรียกสกัมมธาตุ และอ๊กมมธาตุ ฯ
ฌ. กิริยาศัพท์ใด ชื่อกัมมวาจก ฯ
ง. เหตุกัตตฺวาจก ลงปัจจัยอะไรบ้าง ฯ
๕. ก. จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูป และ สาขนะมาดู
ก. วินนติ เตนาติ วินโย
ข. ปลมํ ภวติ เอตสฺมาติ ปภโว
ค. สยํ ภวตฺติติ สยมฺภ
ข. สุตฺวา, ฉนฺโน แปลว่าอย่างไร สำเร็จรูปมาจากอะไร ฯ

๖. กัมมชารยสมาสมีกี่อย่าง อะไรบ้าง ฯ พุณฺณมุตฺโต (สตฺโต), สมณพฺรหฺมณฺณ, สมฺมจฺเณรฺ (จิตฺต) เป็นสมาสอะไร จงตั้งวิเคราะห์และเขียนคำแปลมาด้วย ฯ
๗. เสฏฺฐตฺตฺธิตฺตมีปัจจัยเท่าไร อะไรบ้าง ฯ ทสฺสนีโย, ตปสฺสี, มาคฺโช ลงปัจจัยอะไร ในตฺตฺธิตฺตไหน จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาด้วย ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมงฝึก.

เฉลย ประโยค ๑-๒

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. ชื่อว่า อักษร แปลว่า ไม่รู้จักสิ้นอย่าง ๑ ไม่เป็นของแข็งอย่าง ๑
๒. ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๕ คือ โลโป ๑ อาเทโส ๑ อากโม ๑ ปกติ ๑ สณฺญโค ๑ ។
เอตทโวจ ตัดเป็น เอต - อโวจ ถ้าสระอยู่เบื้องปลาย แปลง นิคคหิตเป็น ท ต่อเป็น เอตทโวจ.
สทฺธีธ ตัดเป็น สทฺธา - อธิ ถ้าสระหน้าเป็นทสระเบื้องปลายเป็นรสระ ถ่าลบแล้ว ต้องที่สระหลัง ต่อเป็น สทฺธีธ.
อิธปฺปโมทติ ตัดเป็น อิธ-ปโมทติ ช้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน ต่อเป็น อิธปฺปโมทติ.
๓. ได้ตอบคำถามนั้น ดังต่อไปนี้
 - ก. แบ่งเป็น ๓ คือ นามนาม ๑ คุณนาม ๑ สัพพนาม ๑
 - ข. มี ๕ คือ อา อิ อี อุ อู
 - ค. คือ นา กับ สฺมา เป็น อา, ส ทั้ง ๒ เป็น โอ, สฺมี เป็นอิ, แล้วลง ส อาคม เป็น สา เป็น โส เป็น สิ ។ ตัวอย่าง ดังนี้

เอก.	ต.	จ.	ปญ.	ฉ.	ส.
	มนสา	มนโส	มนสา	มนโส	มนสิ
 - ฉ. อุปสัคบัง นิบาตบัง บัจจยบัง
 - ง. ลงท้ายนามนาม เป็นเครื่องหมายวิภัตติบัง ลงท้ายธาตุเป็นเครื่องหมายกริยาบัง
๔. ได้ตอบคำถามนั้น ดังต่อไปนี้
 - ก. บอกอนาคตกาลแห่งปัจจุบัน แปลว่า "จัก"
 - ข. พุช + ย = ชุฉ + ติ สำเร็จรูปเป็น พุชฺฉติ
 - ค. ธาตุเหล่าใด เรียกหากรรม คือ สิ่งอันบุคคลพึงทำ ธาตุเหล่านั้นเรียกว่า สกัมมธธาตุ ธาตุมีกรรม, ธาตุเหล่าใดไม่ต้องเรียกหากรรม คือ สิ่งอันบุคคลพึงทำ, ธาตุเหล่านั้น เรียกว่า อกัมมธธาตุ ธาตุไม่มีกรรม

- ฉ. กิริยาศัพท์ใดกล่าวกรรม สิ่งที่ถูกคลึงทำคือแสดงว่าเป็นกิริยาของกรรม
นั้นเอง กิริยาศัพท์นั้น ชื่อกัมมวาจก
- ง. ลงปัจจัย ๔ ตัว คือ เณ, ฌย, ฌาเป, ฌาปย
๕. ก. ได้เขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูป และสาธนะ ดังนี้
- ก. (บัณฑิต) ย่อมแนะนำ ด้วยอุบายนั้น เหตุนั้น (อุบายนั้น) ชื่อว่า เป็นเครื่อง
แนะนำ (ของบัณฑิต) อ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ
- ข. (แม่น้ำ) ย่อมเกิดก่อน แต่ประเทศนั้น เหตุนั้น (ประเทศนั้น) ชื่อว่าเป็นแดน
เกิดก่อน (แห่งแม่น้ำ) อ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป อกาธานสาธนะ
- ค. (ผู้ใด) ย่อมเป็นเอง เหตุนั้น (ผู้หนึ่ง) ชื่อว่า ผู้เป็นเอง กวิ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป
กัตตุสาธนะ
- ข. สุตวา ฟังแล้ว สุ + ตวนนฺตุ เอา นฺตุ กับ ลี เป็น อา สำเร็จรูปเป็น สุตวา ฉนฺโน
อันขามุ่งแล้ว ฉนฺ + ต ชาติมี ๆ เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น นฺ แล้วลบที่ สุดชาติ
สำเร็จรูปเป็น ฉนฺโน ฯ
๖. มี ๖ อย่าง คือ วิเสสนปุพฺพโท, วิเสสนุตฺตรปโท, วิเสสนอกฺยปโท, วิเสสนอปฺมปโท,
สัมภวานปุพฺพโท, อวชาธณปุพฺพโท
- พฺนฺธนมฺตฺโต** (สตฺโต) เป็นปัญจมีตํปฺริสสมาส
- วิ. พฺนฺธนา มฺตฺโต พฺนฺธนมฺตฺโต (สตฺโต สัตว์) ฟันแล้ว จากเครื่องผูก สมณพฺราหมณา
เป็นทวันทวสมาส
- วิ. สมโณ จ พฺราหมโณ จ สมณพฺราหมณา สมณะด้วย พฺราหมณ์ด้วย ชื่อ
สมณะและพฺราหมณ์ ท.
- สมจฺเจรฺ** (จิตฺต) เป็นสทฺตฺตฺตฺต พุพฺพพิทฺธิสมาส
- วิ. สท มจฺเจเรน ยํ วตฺตตีติ สมจฺเจรฺ (จิตฺต) จิตฺโต ย่อมเป็นไป กับ ด้วยความ
ตระหนี่ เหตุนั้น (ตํ จิตฺตํ จิตฺตํ) ชื่อว่า เป็นไปกับด้วยความตระหนี่ ฯ
๗. มีปัจจัย ๕ คือ ตร, ตม, อียิสฺสก, อีย, อิกฺุจ ฯ
- ทสฺสนิโย** ลง อีย ปัจจัย ใน ฐานตํทิต

วิ. ทสฺสนํ อรหตฺติ ทสฺสนีโย (ชนใด) ย่อมควรซึ่งความเห็น เหตุนั้น (ชนนั้น)
ชื่อ ทสฺสนีเย (ผู้ควรซึ่งความเห็น หรือนำดู)

ตปสี ลง ลี ปัจจัย ในตทสฺสํตถิตฺตทิต

วิ. ตโป อสฺส อตฺถิตฺติ ตปสี ตปะ (ความเพียรอันเผาบาป) ของชนมีอยู่
เหตุนั้น (ชนนั้น) ชื่อว่า มีตปะ

มาคโธ ลง ณ ปัจจัย ในราคาทิตฺตทิต

วิ. มคเช^{*} ชาโต มาคโธ (ชน) เกิดแล้ว ในแวนแคว้นมคธ ชื่อ มาคธะ(ผู้เกิดใน
แวนแคว้นมคธ)

ตสฺมึ วสฺตฺติ วา มาคโธ อีกร้อยหนึ่ง (ชนใด) ย่อมอยู่ในแวนแคว้นมคธนั้น
เหตุนั้น (ชนนั้น) ชื่อมาคธะ (ผู้อยู่ในแวนแคว้นมคธ)

ตตฺร วา อีสฺสโร มาคโธ อีกร้อยหนึ่ง (ชน) เป็นอิสระ ในแวนแคว้นมคธนั้น
ชื่อมาคธะ (เป็นอิสระในแวนแคว้นมคธ)

* มคเชสุ ชาโต มาคโธ. หมายเหตุพิเศษ ๒๑ คำศัพท์ เป็น ปุ. พหู. อภิธานปุพฺที่ปิภา ฉบับวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม. พ.ศ. ๒๕๒๗
๑๘๔ ปุมพฺพุตเต กฐ สกกา โภสลา มคธา ลีวี
กลิงคา วนฺติ ปณฺจาลา วชฺชิตฺตฺนฺนฺนฺนฺนโย.
๑๘๕ วฺจกา วิเททา กมฺโพธา มกฺทา ภคฺควฺจคฺคสิทฺทา
กสฺมึวา กาสีปณฺทวาทิ ลฺยํ ชนปทฺนตฺร.
อุ. เตน โช ปน สมเยน สมฺพทฺลา สนฺทฺยฺจ สมนฺตฺตา ภิกฺขุ โภสเลสุ ชนปเท อณฺณตฺรสมึ อวฺวาเส วสฺสํ อฺปคฺจณฺสิ.
วิ.มหา.(๒๐๙)

พระราชเวที พุทฺทมวฺโส วัดเบญจมบพิตร
สนามหลวงแผนกบาลี

เจलय.
ตรวจแก้.